

Rapport

OPVANG VAN ASIELZOEKERS

Onderzoek I&O Research i.s.m. Universiteit Twente
18 december 2015

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer

2015/184

Datum

December 2015

Auteurs

Peter Kanne (I&O Research)
Laurens Klein Kranenburg (I&O Research)
Martin Rosema (Universiteit Twente)

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	5
2.	Belangrijkste uitkomsten.....	7
3.	Resultaten	10
3.1	Woonachtig in omgeving azc?	10
3.2	Weerstand tegen azc hoger bij niet-omwonenden dan bij omwonenden.....	11
3.3	Meerderheid vindt een azc in eigen gemeente (onder voorwaarden) acceptabel	12
3.4	Voorwaarden voor vestiging azc in eigen gemeente	15
3.5	Inspraak en participatie	17
3.6	Overlast	20
3.7	Welk soort overlast?	21
3.8	Meningen over opvang asielzoekers en inspraak.....	24
4.	Onderzoeksverantwoording.....	27

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

I&O Research heeft in samenwerking met de Universiteit Twente een landelijk, representatief onderzoek uitgevoerd naar de opvattingen en ervaringen van Nederlandse burgers met betrekking tot de opvang van asielzoekers. Op dit moment staat de opvang van asielzoekers in Nederland volop in de belangstelling. Zij krijgen onderdak op tijdelijke locaties of in (semi-)permanente asielzoekerscentra (azc's).

Dit onderzoek gaat in op de volgende vragen:

- Wat zijn de ervaringen van Nederlanders die in buurt van een azc wonen? In hoeverre ervaren zij overlast? En welk type overlast wordt door hen genoemd?
- In hoeverre hebben bewoners inspraak gehad op de beslissing om een azc in hun gemeente te vestigen?
- Hoe staan Nederlanders tegenover de mogelijke komst van een azc in hun gemeente? In hoeverre is dit voor hen acceptabel en onder welke voorwaarden?
- Welke verschillen zien we tussen verwachtingen en ervaringen van inwoners met de betrekking tot de vestiging van azc's?
- In hoeverre zetten inwoners zich in voor asielzoekers in het azc en welke activiteiten ontplooiën zij daarbij?

Het onderzoek is uitgevoerd tussen 3 december en 15 december 2015 door middel van een online enquête. In totaal hebben in deze periode 3.352 Nederlanders aan het onderzoek deelgenomen. Zij zijn voor het merendeel afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast is een aanvullende steekproef benaderd uit de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG).

Zie hoofdstuk 4 voor een nadere onderzoeksverantwoording.

HOOFDSTUK

Belangrijkste uitkomsten

2. Belangrijkste uitkomsten

Als gemeenten omwonenden tegemoetkomen, vindt meerderheid vestiging azc acceptabel

Vier op de tien Nederlanders (42 procent) vinden het acceptabel als er in hun gemeente een azc komt. Nog eens drie op de tien (29%) vinden dit acceptabel onder voorwaarden. Een op de vijf (21 procent) is hoe dan ook *tegen* de komst van een azc in hun gemeente. Degenen die in de buurt van een opvangcentrum wonen, zijn positiever (47 procent acceptabel zonder voorwaarden) dan degenen die niet in de buurt van een opvanglocatie wonen (36 procent acceptabel zonder voorwaarden).

	GEEN AZC IN DE BUURT (N = 3130)	AZC IN DE BUURT (N = 222)	ALLE INWONERS (N = 3348)
	Stel dat uw gemeente u <i>vraagt...</i>	Stel dat uw gemeente u <i>had gevraagd...</i>	
Acceptabel	36%	47%	42%
Acceptabel, onder voorwaarden	31%	27%	29%
Niet acceptabel	24%	18%	21%
Weet ik niet	7%	5%	6%
Ik zou niet stemmen / deelnemen	2%	2%	2%
TOTAAL	100%	100%	100%

Tegenstanders vinden we vooral onder PVV-kiezers. Kiezers van alle andere partijen vinden de vestiging van een azc in de gemeente onder voorwaarden in meerderheid acceptabel.

Hoger opgeleiden en inwoners van de grote steden staan hier positiever tegenover dan gemiddeld, maar deze verschillen zijn veel minder groot dan de verschillen naar politieke voorkeur.

Belangrijkste voorwaarde: balans tussen aantallen asielzoekers en dorps- of stadsgrootte

De belangrijkste voorwaarden waaraan moet worden voldaan, zijn: een goede balans tussen dorps- of stadsgrootte en het aantal asielzoekers dat er gevestigd wordt, de locatie, maatregelen die de overlast tot een minimum beperken en begeleiding bij het verwerken van trauma's en de integratie in de Nederlandse samenleving. De teneur: als het in verhouding is, dus het liefst kleinschalig in een kleine kern, dan moeten en kunnen we dit doen. Mits de overlast beperkt is. Advies van inwoners aan gemeenten: let goed op de samenstelling van de asielzoekersgroep die wordt opgevangen. Vaak worden deze voorwaarden in combinatie met elkaar gegeven.

Zeven op de tien omwonenden hadden geen inspraak

Zeven op de tien inwoners (69 procent) die in de directe omgeving van een opvanglocatie wonen, zeggen geen mogelijkheid tot inspraak te hebben gehad bij de komst van een centrum in de buurt. Als er inspraak was, gebeurde dat in de meeste gevallen via een inspraakbijeenkomst (13 procent). Een referendum of enquête werden zo goed als niet ingezet.

Bijna de helft van de omwonenden van een centrum denkt dat de opvang voor asielzoekers er hoe dan ook was gekomen, ook al zou er inspraak zijn geweest. Eveneens de helft van de Nederlanders zou een lokaal referendum over de vestiging van een opvang voor asielzoekers een goede zaak vinden.

Twée op de tien zijn actief of willen iets gaan doen voor asielzoekers

Van alle Nederlanders zegt 3 procent op dit moment iets te doen voor asielzoekers en nog eens 17 procent is bereid om iets te gaan doen of ondernemen. Het gaat dan vooral om het helpen bij inzamelingsacties, taal- of inburgeringscursussen of het bieden van morele steun.

15% omwonenden azc *ervaart* overlast; 49% inwoners niet-azc-gemeenten *verwacht* overlast

Van degenen die binnen een straal van 500 meter van een azc of opvanglocatie wonen, ervaart 6 procent erge overlast en 9 procent enige overlast, samen 15 procent. Een kwart ondervindt 'nauwelijks overlast' en iets meer dan de helft helemaal geen overlast.

Van de burgers die geen opvanglocatie in de gemeenten hebben, verwacht 10 procent erge en 39 procent enige overlast. Samen dus 49 procent.

Overlast: rondhangende asielzoekers, angst om straat op te gaan en druk op voorzieningen

Degenen die enige of erge overlast ervaren van het azc in hun gemeente hebben – middels een open vraag – toegelicht om welk soort overlast het gaat. De grootste bron van overlast betreft rondhangende asielzoekers, bijvoorbeeld op straat of in het winkelcentrum. Dit type overlast wordt zowel het meest *ervaren* als *verwacht*. Andere veelvoorkomende vormen van ervaren overlast zijn de angst om zelf de straat op te gaan (13 procent) en de druk op (sociale) voorzieningen (13 procent). Dat veel asielzoekers 'gevaarlijk gedrag in het verkeer' vertonen, wordt door 12 procent van de omwonenden ervaren, maar slechts door 1 procent van de andere burgers verwacht.

Twee derde van de Nederlanders: opvang is onze morele plicht

Volgens een ruime meerderheid (65 procent) is het "onze morele plicht om asielzoekers fatsoenlijk op te vangen in Nederland". Een op de zes (17 procent) is het hier niet mee eens. Onder PVV-stemmers is een minderheid (16 procent) het eens met deze stelling.

HOOFDSTUK

Resultaten

3. Resultaten

3.1 Woonachtig in omgeving azc?

Ongeveer de helft van de Nederlanders (52 procent) heeft een azc of tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers in hun gemeente (46 procent) of zelfs in de buurt (binnen 500 meter van hun woning; 7 procent).

Tabel 1.1

Is er in uw gemeente op dit moment een azc of tijdelijke opvang voor asielzoekers? Zo ja, is dat bij u in de buurt (in een straal van ongeveer 500 meter) of in een andere buurt?

LOCATIE	%
Ja, bij mij in de buurt (in een straal van ongeveer 500 meter)	7%
Ja, maar in een andere buurt	46%
Nee, geen azc of tijdelijke opvang voor asielzoekers in mijn gemeente	41%
Weet ik niet	6%
TOTAAL	100%

Als er opvang voor asielzoekers is in de gemeente gaat het in de helft van de gevallen (51 procent) om een *tijdelijke* opvanglocatie, zoals in een sporthal of tentenkamp. Ruim een derde (37 procent) van de inwoners geeft aan dat het om een *(semi-)permanent* azc gaat.¹

¹ Circa 12 procent weet niet wat voor type opvanglocatie het betreft.

3.2 Weerstand tegen azc hoger bij niet-omwonenden dan bij omwonenden

De komst van een azc wordt door vier op de tien inwoners als iets noodzakelijks gezien. Ook begin augustus had ongeveer een even grote groep deze mening. Als er nog geen azc is, wil 42 procent liever geen azc in de buurt. Als er een azc in de buurt is, zegt 28 procent dit liever niet te willen. Het percentage dat het azc als 'leuk of interessant' ziet, is in groep 'ervaringsdeskundigen' 24 procent tegen 12 procent onder degenen waar geen azc is.

Tabel 1.2

Houding ten aanzien van vestiging azc in de buurt, inclusief eerdere meting begin augustus (%)

	TOTAAL (N = 2084)	TOTAAL (N = 3352)	GEEN AZC IN DE BUURT (N = 3130)	AZC IN DE BUURT (N = 222)
	meting augustus 2015	meting december 2015	meting december 2015	
	Wat zou u ervan vinden als er een asielzoekerscentrum met circa 300 asielzoekers bij u in de buurt komt (in een straal van 500 meter)?	Wat zou u ervan vinden als er een asielzoekerscentrum met circa 300 asielzoekers bij u in de buurt komt (in een straal van 500 meter)?	Wat zou ervan vinden als er een azc met circa 300 asielzoekers bij u in de buurt komt (in een straal van 500 meter)?	Wat vindt u ervan dat er een azc bij u in de buurt is gevestigd?
Leuk / interessant	11%	12%	12%	24%
Niet leuk, maar het is noodzakelijk	41%	42%	42%	37%
Niet leuk, wil het liever niet	30%	23%	24%	15%
Heel vervelend, wil het absoluut niet	15%	18%	18%	13%
Weet ik niet	4%	5%	4%	11%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%

3.3 Meerderheid vindt een azc in eigen gemeente (onder voorwaarden) acceptabel

Aan inwoners van gemeenten waar geen azc is gevestigd, is gevraagd of zij het acceptabel zouden vinden als er in hun gemeente een azc zou komen.² Ruim een op de drie inwoners (36 procent) vindt dit zonder meer acceptabel. Drie op de tien vinden het acceptabel onder voorwaarden. Een kwart van de inwoners is tegen de komst van een azc in hun gemeente.

Een vergelijkbare vraag is ook gesteld als er reeds een azc in de gemeente is gevestigd. Aan inwoners is gevraagd wat zij zouden hebben geantwoord, indien een enquête of referendum over de komst van het azc was georganiseerd. Bijna de helft (47 procent) zou zonder meer hebben ingestemd met de vestiging van het azc. Ook van degenen die nu in de buurt wonen van een azc, zou 46 procent dit in retrospectief acceptabel hebben gevonden (zie figuur 1.1). Ruim een kwart (27 procent) zou dit onder voorwaarden acceptabel vinden.

In het algemeen vindt een meerderheid de vestiging van een azc in de gemeente acceptabel, als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie ook hierna). Onder kiezers van GroenLinks, PvdA en ChristenUnie is de acceptatie zonder voorwaarden het grootst. Aanhangers van VVD, CDA en 50 Plus stellen relatief het vaakst voorwaarden aan de vestiging van een azc. Onder PVV-stemmers is een ruime meerderheid (69 procent) tegen de vestiging van azc's in hun gemeente (figuur 1.2).

Onder lager opgeleiden is het aandeel dat de vestiging van een azc niet acceptabel vindt (27 procent) wat groter dan onder middelbaar (22 procent) en hoger opgeleiden (12 procent). Onder alle opleidingsgroepen vindt steeds tussen 25 en 30 procent dat de vestiging van een azc acceptabel is, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan (figuur 1.3).

In grote gemeenten met meer dan 100.000 inwoners wordt het vaakst ingestemd met de komst van een asielzoekerscentrum (figuur 1.4). In kleinere gemeenten is de verdeeldheid groter, hoewel erop gewezen moet worden dat belangrijke factoren als afstand tot het azc hierin niet zijn meegenomen. Dit speelt bijvoorbeeld wanneer een azc wordt gevestigd in een andere kern dan de eigen woonplaats (binnen dezelfde gemeente).

Tabel 1.3

Nog geen azc: Stel dat uw gemeente via een referendum of een enquête aan u vraagt of u het acceptabel vindt dat er in uw gemeente een azc komt, wat zou u dan antwoorden?

Wel azc: Stel dat uw gemeente via een referendum of een enquête aan u had gevraagd of u het acceptabel zou vinden dat er in uw gemeente een azc zou komen, wat had u dan geantwoord?

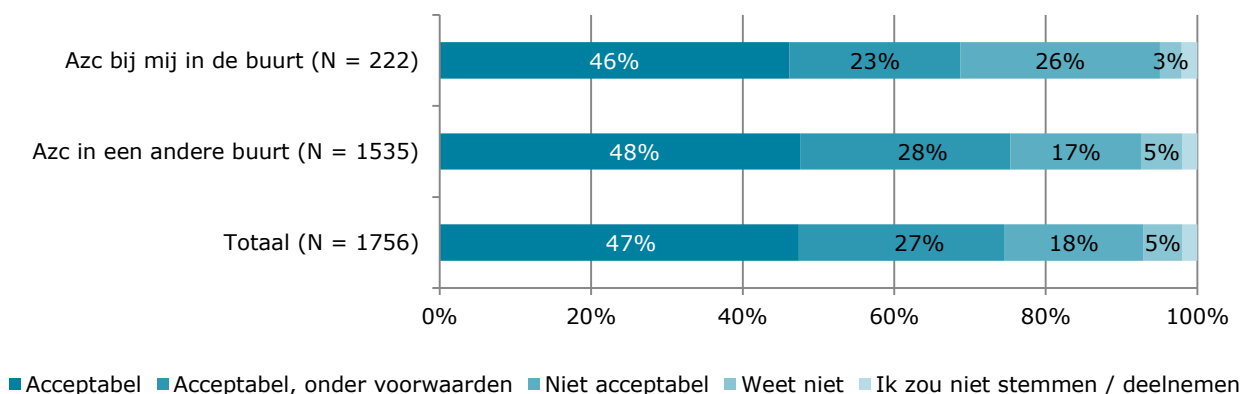
	GEEN AZC IN DE BUURT (N = 3130)	AZC IN DE BUURT (N = 222)	ALLE INWONERS (N = 3348)
	Stel dat uw gemeente u <i>vraagt...</i>	Stel dat uw gemeente u <i>had gevraagd...</i>	
Acceptabel	36%	47%	42%
Acceptabel, onder voorwaarden	31%	27%	29%
Niet acceptabel	24%	18%	21%
Weet ik niet	7%	5%	6%
Ik zou niet stemmen / deelnemen	2%	2%	2%
TOTAAL	100%	100%	100%

² De respondenten is nadrukkelijk duidelijk gemaakt dat het een onderzoek van I&O Research en de Universiteit Twente betreft en dat dit onderzoek los staat van een eventueel voornemen van de gemeente er een azc te vestigen.

Figuur 1.1

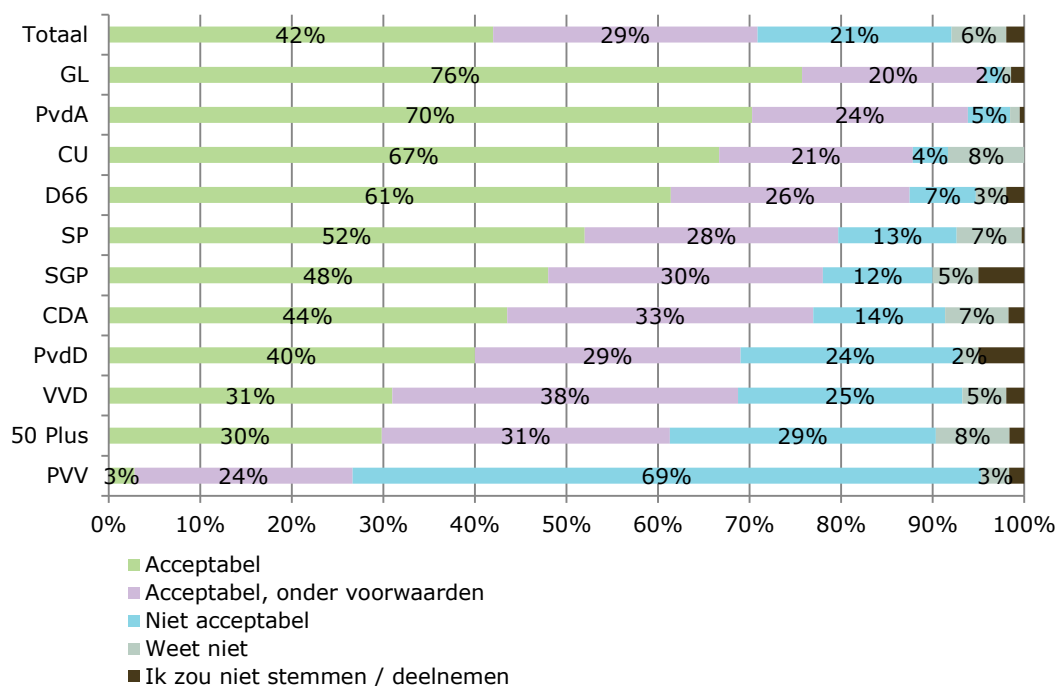
Reactie bewoners indien referendum of enquête was gehouden over huidige azc (%)

(basis: inwoners van gemeenten met een azc, n = 1756)

Figuur 1.2

Houding ten aanzien van azc, naar huidige politieke voorkeur (%)

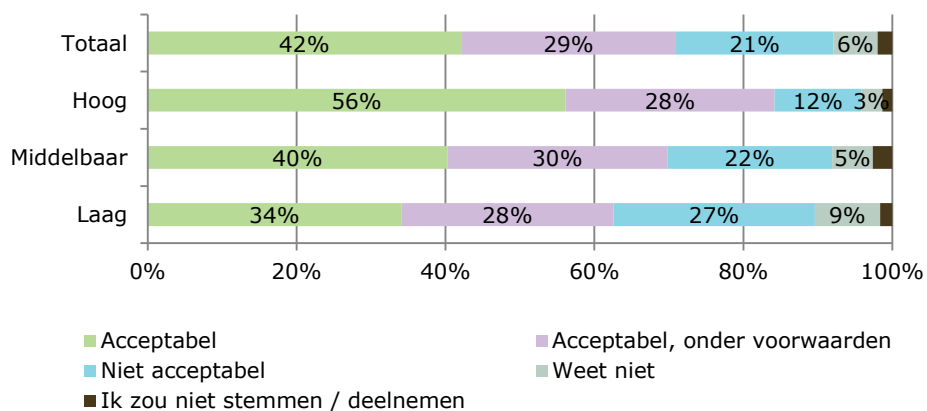
(basis: alle inwoners, gemeenten met en zonder azc, n = 3348)

Figuur 1.3

Houding ten aanzien van azc, naar opleidingsniveau (%)

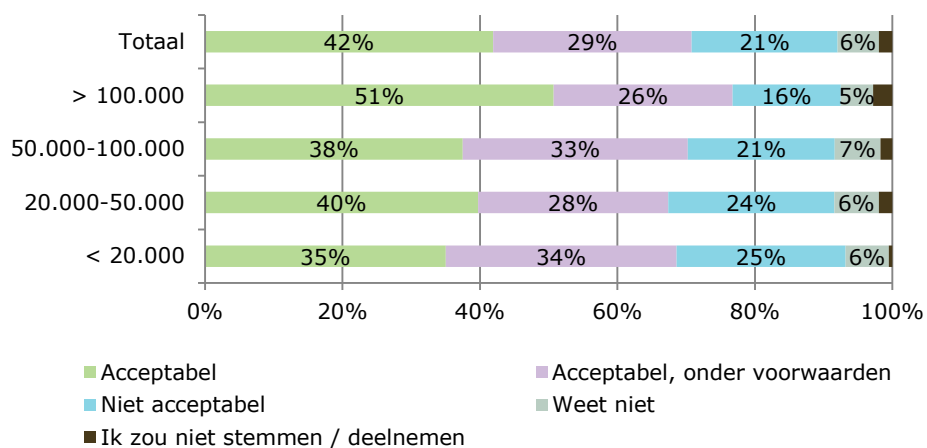
(basis: alle inwoners, gemeenten met en zonder azc, n = 3334)

Figuur 1.4

Houding ten aanzien van azc, naar gemeentegrootte (%)

(basis: alle inwoners, gemeenten met en zonder azc, n = 3347)

3.4 Voorwaarden voor vestiging azc in eigen gemeente

Bij de vraag uit tabel 1.3 had men de mogelijkheid – in een open vervolgvraag – aan te geven aan welke voorwaarden moet worden voldaan, wil men het daadwerkelijk acceptabel vinden. De antwoorden die worden gegeven zijn in de volgende hoofdgroepen te plaatsen:

Acceptabel afhankelijk van...

- ... het *aantal* asielzoekers dat er gevestigd wordt
- ... de verhouding tussen de dorps- of stadsgrootte en het *aantal* asielzoekers dat er gevestigd wordt
- ... de maatregelen om de overlast tot een minimum te beperken
- ... de locatie van het azc
- ... de begeleiding van en (psychische) hulp aan asielzoekers, faciliteren van integratie

Er zijn weinig verschillen tussen inwoners die reeds te maken hebben met een azc in hun gemeente en bewoners zonder azc in hun omgeving. De meest genoemde voorwaarde is in beide groepen het aantal asielzoekers, waarbij veel inwoners dit afhankelijk stellen van de grootte van de kern of gemeente. Ook de locatie speelt in veler overwegingen mee.

Tabel 1.4

Voorwaarden die worden genoemd in verband met de vestiging van een azc (% genoemd)

	GEEN AZC IN GEMEENTE	WEL AZC IN GEMEENTE	VERSCHIL WEL - GEEN
	inwoners die een of meer voorwaarden hebben genoemd (n = 492)	inwoners die een of meer voorwaarden hebben genoemd (n = 476)	
Het aantal asielzoekers (ook in verhouding tot kern- of gemeentegrootte)	49%	48%	-1%
Locatie	19%	22%	3%
Aanwezigheid van voorzieningen (onderwijs, gezondheidszorg, dagbesteding)	13%	7%	-6%
Herkomst van asielzoekers (nationaliteit, geslacht, geloofsovertuiging, gezinssamenstelling)	10%	12%	1%
Waarborgen voor veiligheid en overlast (extra maatregelen)	10%	7%	-4%
Duur opvang / verblijfsduur	10%	11%	1%
Anders / niet te coderen	6%	5%	-1%
Begeleiding / controle van asielzoekers	6%	7%	1%
Kwaliteit / opzet van de opvang (geen tentenkamp, privacy, humane opvang)	6%	5%	-1%
Motieven om asiel aan te vragen (economisch of oorlogsvluchteling)	5%	7%	2%
Aandacht voor integratie (op de lange termijn)	5%	3%	-2%
Spreiding van asielzoekers (over wijken / gemeenten)	3%	3%	0%
Screening van binnenkomende asielzoekers (bijv. op jihadisten, aanhangers IS, gezondheidsrisico's)	3%	3%	0%
Inspraak van buurtbewoners / participatie	3%	2%	-1%
Steun vanuit gemeente / rijksoverheid (bijv. financieel, beleidsmatig)	2%	1%	-1%
Voldoende capaciteit / ruimte	2%	1%	-1%
Goede informatievoorziening voor buurtbewoners	2%	3%	1%
Gevolgen voor (buurt)bewoners: huisvesting, werkgelegenheid, zorg	2%	2%	0%
Goede, snelle asielpcedure (met terugkeerverplichting)	1%	4%	3%

Verreweg de meeste antwoorden gaan over de verhouding tussen het aantal bezoekers en de grootte van het dorp, de kern of de wijk. De teneur is: als het in verhouding is, dus het liefst kleinschalig in een kleine kern, dan moeten en kunnen we dit doen. Mits de overlast beperkt is. Let daarvoor ook goed op de samenstelling van de asielzoekersgroep die wordt opgevangen. Vaak worden deze voorwaarden in combinatie met elkaar gegeven. Enkele citaten die dit illustreren:

- "Aantal asielzoekers en locatie. Daarnaast wat er verder voor deze groep gedaan wordt, zodat ze actief kunnen (gaan) deelnemen aan de samenleving, zodat mogelijke overlast beperkt wordt."
- "Aantal asielzoekers, samenstelling asielzoekers (alleenstaande mannen zorgen voor veel overlast, dus liever gezinnen en alleenstaande vrouwen), dat het centrum niet ten koste gaat van de eigen inwoners (dus niet minder besteden aan minima enz.)"
- "Hoeveel asielzoekers, waar ze worden gevestigd (wijk en woonruimte) en duidelijk moet zijn wat dat voor de 'eigen' inwoners betekent, welke gevolgen dat heeft bijvoorbeeld met betrekking tot huisvesting, werkgelegenheid enz. Wat gebeurt er met dergelijke wachtlijsten?"
- "Iedere wijk van Nederland kan een kleine kern van ca 20 mensen aan, zonder dat dat de wijk zwaar belast. Iedere stad heeft meerdere wijken. Velsen heeft 7 woonkernen. Tel dat op en je hebt een mooi resultaat (los van de reguliere instroom van statushouders)"
- "In verhouding met aantal inwoners en voorhanden zijnde voorzieningen."
- "Er moeten duidelijke randvoorwaarden gesteld worden. Zowel de asielzoekers als de inwoners van het dorp moeten zich veilig voelen. Een azc kán een verrijking van de cultuur zijn, mits dit goed wordt aangepakt. Het is geen dumpplek voor vluchtelingen, maar een plek voor mensen die alles kwijt zijn om te wonen."
- "Schaalgrootte (liever een kleinschalige opvang dan een grootschalige). Duur: liever relatief langdurige opvang dan het rondpompen van groepen asielzoekers, om de last voor deze groep zoveel mogelijk te beperken; voldoende mogelijkheden voor asielzoekers om te participeren en integreren; voldoende betrokkenheid van maatschappelijke organisaties (wijkteams, kerken, scholen etc.)."
- "Maatregelen die de veiligheid van de huidige bewoners kunnen garanderen en dat het centrum een min of meer tijdelijk karakter heeft. Ook afhankelijk of de gemeente hierdoor vanwege de hoge kosten niet meer in staat blijkt om aan de normale voorzieningen van de inwoners te kunnen voldoen."
- "Dat er directe traumaverwerking wordt gegeven, en er een zinvolle dagindeling is voor de vluchtelingen. Mogelijk kunnen zij helpen bij bijvoorbeeld tuinonderhoud in de buurt. Kinderen van de vluchtelingen, onderwijs krijgen."
- "Vluchtelingen verdienen in vrede en rust op adem te kunnen komen. En in hun thuisland moet toegewerkt worden naar een vreedzame samenleving zodat ze eventueel weer terug kunnen."

3.5 Inspraak en participatie

Bijna zeven op de tien bewoners hebben geen mogelijkheid tot inspraak gehad

Bijna zeven op de tien inwoners (69 procent) die in de directe omgeving van een azc wonen zegt geen mogelijkheid tot inspraak te hebben gehad bij de komst van het azc in de buurt. Daarnaast zegt een op de zeven (14 procent) niet te weten of er überhaupt inspraakmogelijkheden zijn geweest. Als er inspraak was, gebeurde dat in de meeste gevallen via een inspraakbijeenkomst (13 procent). Een referendum of enquête worden vrijwel niet genoemd.

Onder degenen die verder weg van een azc wonen, zien we min of meer eenzelfde beeld, hoewel het aandeel dat het niet weet wat hoger ligt.

Tabel 1.5

In hoeverre hebt u inspraak gehad op de beslissing om in uw buurt of gemeente een opvanglocatie te vestigen?

	AZC BIJ MIJ IN DE BUURT (N = 222)	AZC IN EEN ANDERE BUURT (N = 1535)	TOTAAL (N = 1756)
Nee, geen inspraak	69%	65%	65%
Ja, via een inspraakbijeenkomst	13%	9%	10%
Ja, via een gemeentelijk referendum	0%	1%	1%
Ja, via een gemeentelijke enquête	1%	0%	0%
Ja, op een andere manier	2%	1%	1%
Weet ik niet	14%	21%	20%
Niet van toepassing (ik ben pas in de buurt komen wonen)	1%	4%	3%

Inspraak zou volgens bewoners weinig hebben veranderd aan besluitvormingsproces

In hoeverre hebben inwoners die geen inspraak hebben gehad dit als een gemis ervaren? Bijna de helft van de inwoners denkt dat de opvang voor asielzoekers er hoe dan ook was gekomen, ook al zou er inspraak zijn geweest. Verder zien we dat de groep die geen behoefte heeft aan inspraak (18 procent) groter is dan het aandeel bewoners dat meer inspraakmogelijkheden had willen hebben (8 procent). Circa twee op de tien inwoners vinden het begrijpelijk dat hun gemeente de beslissing om een azc te vestigen zonder inspraak van bewoners heeft genomen.

Tabel 1.6

Welke omschrijving geeft het beste uw mening weer?

Basis: inwoners van gemeenten met azc; zonder inspraak op de vestiging van een azc/opvanglocatie (n = 1150)

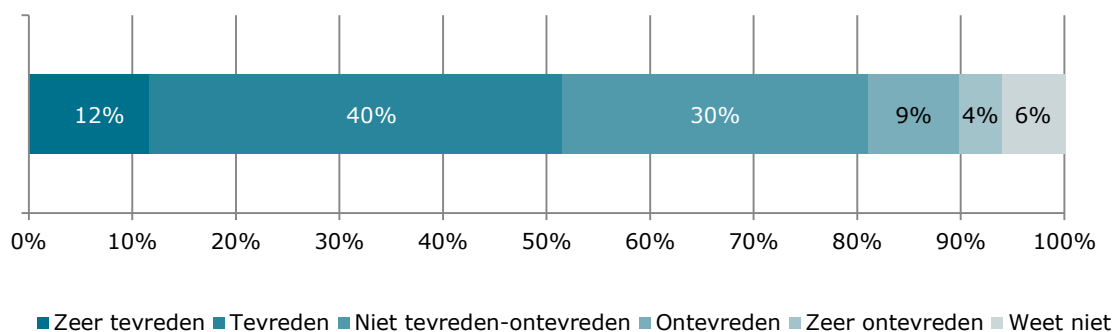
	AZC BIJ MIJ IN DE BUURT (N = 153)	AZC IN EEN ANDERE BUURT (N = 997)	TOTAAL (N = 1150)
Er was geen inspraak, maar daaraan had ik ook geen behoefte	23%	17%	18%
Ook al zou er inspraak zijn, de opvang voor asielzoekers was er hoe dan ook gekomen	42%	47%	47%
Ik had graag meer mogelijkheden tot inspraak willen hebben	10%	8%	8%
Het is begrijpelijk dat de gemeente deze beslissing zonder inspraak van inwoners heeft genomen	22%	18%	18%
Geen van deze	4%	6%	6%
Weet ik niet	0%	4%	3%
TOTAAL	100%	100%	100%

De helft van de inwoners die inspraak hebben gehad, is hierover tevreden tot zeer tevreden. Drie op de tien inwoners zijn tevreden, noch ontevreden.

Figuur 1.5

Hoe tevreden of ontevreden bent u over de manier waarop uw gemeente naar de mening van de inwoners luistert of heeft geluisterd m.b.t. de opvang van asielzoekers?

Basis: degenen die inspraak hebben gehad op de vestiging van een azc/opvanglocatie (n = 203)³

³ Geen uitsplitsing naar buurt vanwege lage n.

Een op de vijf wil zich inzetten (of zet zich al in) voor asielzoekers

Van alle Nederlanders zegt 3 procent op dit moment iets te doen voor asielzoekers. Daarnaast is 17 procent bereid om iets te gaan doen of ondernemen en nog eens een kwart (26 procent) zou dat onder voorwaarden wel willen doen (figuur 1.6). Ongeveer de helft (48 procent) is niet van plan om vrijwilligerswerk of andere activiteiten te ontplooiën. De rest weet het niet.

Figuur 1.6

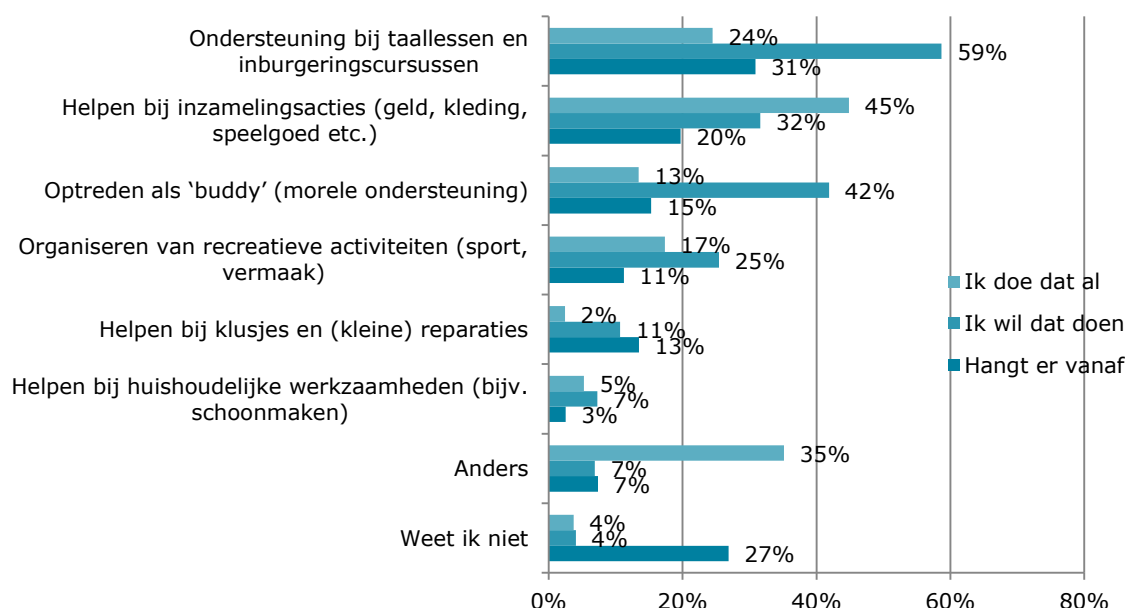
Doet u zelf iets voor asielzoekers in het azc of zou u dat willen doen?

Degenen die al iets doen, helpen vooral bij inzamelingsacties (45 procent), bijvoorbeeld om geld, kleding of speelgoed in te zamelen. Degenen die iets zouden *willen* doen, denken vooral aan taal- of inburgeringscursussen (59 procent) en optreden als buddy, waarbij het gaat om morele ondersteuning (42 procent). Het verrichten van huishoudelijke werkzaamheden (zoals schoonmaken) of het verrichten van reparaties wordt relatief minder vaak genoemd.

Figuur 1.7

Wat doet u of zou u willen doen voor asielzoekers in het azc? (% genoemd)

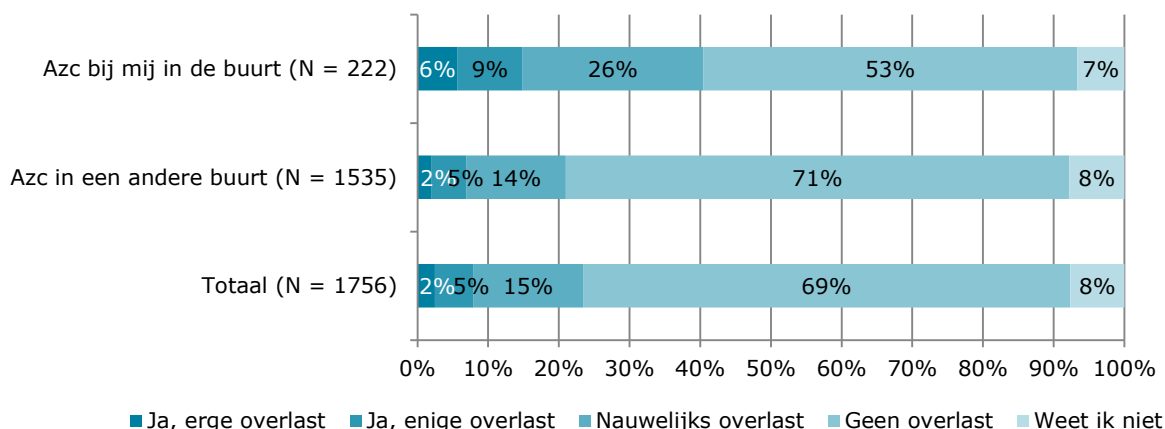

3.6 Overlast

In hoeverre ervaren inwoners overlast van een azc? Van degenen die binnen 500 meter van een azc of opvanglocatie wonen, ervaart 6 procent erge overlast en 9 procent enige overlast. Een kwart (26 procent) ondervindt 'nauwelijks overlast' en iets meer dan de helft (53 procent) helemaal geen overlast. Als het azc in een andere buurt is gevestigd, wordt een lager percentage genoteerd (respectievelijk 2 en 5 procent). Hier ervaren zeven op de tien helemaal geen overlast.

Figuur 1.8

Mate van ervaren overlast, naar locatie azc (%)

Tabel 1.7 vergelijkt de *ervaringen* van inwoners uit gemeenten waar reeds een azc is gevestigd met de *verwachtingen* van bewoners die in een gemeente zonder azc wonen. Het valt op dat er gemiddeld genomen meer overlast wordt verwacht dan daadwerkelijk wordt ervaren. Bijna de helft van de inwoners (49 procent) verwacht overlast van een eventueel azc. Onder degenen die in een straal van 500 meter van een azc wonen, zegt 15 procent enige tot erge overlast te ervaren.

Tabel 1.7

Ervaren overlast versus verwachte overlast van azc's (%)

	ERVAREN OVERLAST		VERWACHTE OVERLAST
	Azc bij mij in de buurt	Azc in een andere buurt	Geen azc in de gemeente
Ja, erge overlast	6%	2%	10%
Ja, enige overlast	9%	5%	39%
Nauwelijks overlast	26%	14%	35%
Geen overlast	53%	71%	7%
Weet ik niet	7%	8%	9%
Totaal	100%	100%	100%
Erge + enige overlast	15%	7%	49%
N	222	1535	1596

3.7 Welk soort overlast?

Aan degenen die enige of erge overlast ervaren van het azc in hun gemeente is gevraagd om dit nader toe te lichten. Dit is door middel van een open vraag gebeurd. Het gaat hier dus om spontane antwoorden van deelnemers. Hun antwoorden zijn vervolgens gecategoriseerd. Ook degenen die overlast verwachten als er in hun gemeente een azc zou worden gevestigd is om een toelichting gevraagd. Tabel 1.8 geeft een overzicht van de ervaren en verwachte overlast van het azc. De grootste bron van overlast betreft rondhangende asielzoekers, bijvoorbeeld op straat of in het winkelcentrum. Dit type overlast wordt zowel het meest *ervaren* als *verwacht*. Andere veelvoorkomende vormen van ervaren overlast zijn de angst om zelf de straat op te gaan (13 procent) en de druk op (sociale) voorzieningen (13 procent).

Tabel 1.8

Ervaren overlast versus verwachte overlast van azc's (% genoemd)

	ERVAREN OVERLAST	VERWACHTE OVERLAST	VERSCHIL
	inwoners met azc in de gemeente en die erge/enige overlast ervaren (n = 133)	inwoners zonder azc in de gemeente en die erge/enige overlast verwachten (n = 659)	
Rondhangende / rondzwerfende asielzoekers (bijv. op straat, in het winkelcentrum)	24%	32%	7%
Onveilig gevoel, bang om zelf de straat op te gaan	13%	7%	-6%
Kosten voor gemeenschap / druk op (sociale) voorzieningen	13%	4%	-10%
Meer drukte, wachtrijen (bijv. bij pinautomaat)	12%	8%	-4%
Aanpassingsproblemen / onwetendheid van asielzoekers m.b.t. Nederlandse waarden en normen	12%	14%	3%
Gevaarlijk gedrag in het verkeer	12%	1%	-11%
Diefstal	11%	9%	-2%
Rommel / afval op straat	10%	4%	-6%
Lastig vallen, uitschelden, nafluiten (bijv. van vrouwen)	10%	8%	-2%
Andere cultuur / levenswijze van asielzoekers	9%	14%	6%
Criminaliteit algemeen / overig geweld	8%	6%	-2%
Aanranding	6%	2%	-4%
Taalproblemen / scholing	5%	1%	-4%
Geluidsoverlast / bellende asielzoekers	4%	9%	4%
Beroving / straatroof	4%	2%	-2%
Inbraak	3%	3%	0%
Vechtpartijen tussen asielzoekers onderling, opstootjes	2%	13%	12%
Vandalisme / vernielingen	1%	1%	0%
Onrust onder buurtbewoners / protesten	1%	6%	5%
Alleenstaande (jonge-)mannen	1%	5%	4%
Asielzoekers die zich vervelen / weinig om handen hebben	1%	15%	14%
Bedreiging	1%	1%	0%
Stankoverlast	0%	0%	0%
Mishandeling	0%	1%	1%
Te veel asielzoekers in (kleine) gemeenschap	0%	8%	8%
Anders	11%	7%	-4%

Ervaren overlast door mensen in de buurt van een azc

Mensen die in de buurt van een azc wonen en overlast ervaren, maken zeer diverse zaken mee. Ze zeggen vooral last te hebben van grote groepen asielzoekers die zich door de straten, in de winkels of bij de pinautomaten ophouden. Er worden ook opstootjes gemeld en meerdere mensen noemen de onheuse bejegening of zelfs seksuele intimidatie van vrouwen. Als voorbeeld van iets minder indringende overlast worden fietsende asielzoekers die zich niet goed aan de regels houden genoemd.

We zien een lichte discrepantie tussen verwachtingen en ervaringen als het gaat om asielzoekers die zich vervelen en de angst voor vechtpartijen tussen asielzoekers (tabel 1.8). Relatief gezien wordt dit vaker *verwacht* dan *ervaren*. Het omgekeerde komt ook voor. Slechts weinigen verwachten 'gevaarlijk gedrag in het verkeer' (1 procent), terwijl dit wel door 12 procent van azc-omwonenden en -betrokkenen wordt ervaren. Daarnaast scoort 'kosten voor de gemeenschap' relatief laag in het verwachtingspatroon, terwijl dit aspect in de top 3 van meest ervaren overlast staat.

Enkele citaten:

- "Dat ze in grote getalen naar de supermarkt gaan en de ingang blokkeren. Als je er iets van zegt trekken ze de schouders omhoog en blijven staan. Toevallig vandaag nog!! Eén persoon (Nederlander) zijn geduld was op en duwde een tweetal asielzoekers aan de kant. Direct werd er gebeld en de politie kwam eraan, en die bekeurde de Nederlander voor geweld. Daarnaast komen ze met minimaal 20 personen de winkel in, waardoor er continu 2 agenten bij de kassa staan. Ik vind dit ronduit belachelijk voor woorden. Ze stelen je de halve winkel leeg!!"
- "De vluchtelingen hebben niets te doen, vervelen zich en gaan over straat zwerven, in winkels hangen met alle nadelige gevolgen van dien."
- "De lokale overlast beperkt zich nog redelijk binnen de muren van azc (recent grote vechtpartij, dumpen van gekregen spullen, etc.). Het draait bij het toelaten van asielzoekers echter om de toekomst van de Nederlandse welvaartstaat, de liberale normen en waarden, etc. etc. De komst van grote aantallen vluchtelingen die met gezinsherenigingen en hoge geboortecijfers een fundamenteel deel van Nederland gaan uitmaken zijn desastreus voor de Nederlandse samenleving. Een samenleving kan slechts in beperkte mate andere culturen opvangen, zonder dat dit ten koste gaat van de eigen cultuur."
- "Dat ze iedere keer bij de bank staan als wij moeten pinnen en ze staan direct achter je en ze willen voordringen in de winkel en kijken je gemeen aan en volgen je."
- "Ik heb al meerdere keren groepjes asielzoekers vrouwen na horen roepen. En vrouwen gezien die lastig gevallen worden. Ze staan heel dicht op ze en hebben geen enkel respect voor hun persoonlijke ruimte. Als de vrouw doorloopt, lopen ze er achter aan op 30 cm afstand. Terwijl de vrouw wat ongemakkelijk kijkt."
- "Het niet bekend zijn met verkeersregels, krijgen fietsen maar kennen de verkeersregels niet, waardoor er gevaarlijke situaties ontstaan. En nemen ook geen hulp aan. Je wordt totaal genegeerd bij evt. hulp."

Verwachte overlast door mensen die niet in de buurt van een azc wonen

Degenen die (nog) niet in de buurt van een azc wonen en overlast verwachten noemen onder meer het volgende:

- "Dit azc komt bij ons in een stille wijk, waar veel seniorenflats staan. Bij ons in de wijk gebeurt nooit iets, lekker rustig. Deze mensen, die 70 plus zijn, zijn bang voor deze mensen."
- "Er komt een groep mensen wonen die dicht op elkaar zitten, weinig dagbesteding en vaak getraumatiseerd. Het is onmogelijk dat daar geen problemen komen. Dus goede ondersteuning bieden."
- "Echte asielzoekers hoeven we niets van te duchten en die zijn welkom. De economische migranten en met name de alleenstaande mannen en de mannen die hun gezin achtergelaten hebben gaan naar mijn mening overlast geven, want die zijn niet tevreden met de opvang omdat ze in ons walhalla meer verwachten dan alleen bed en brood."
- "Het krijgen van een onveilig gevoel bij zo een verscheidenheid van culturen, daarnaast komen er te veel economische vluchtelingen en krijg je een verdringing verschijnsel."
- "Meer werkloosheid, minder gemeentelijke voorzieningen voor Nederlandse burgers, vechtpartijen dus meer politie-inzet nodig, diefstal uit winkels, beledigingen van homo's."
- "Overlast is een verkeerd woord. Er zullen je dingen opvallen, maar niet alleen van de asielzoekers maar ook van de mensen die tegen de asielzoekers zijn."

3.8 Meningen over opvang asielzoekers en inspraak

Twee derde van de Nederlanders: opvang is onze morele plicht

Volgens een ruime meerderheid (65 procent) is het onze morele plicht om asielzoekers fatsoenlijk op te vangen in Nederland (tabel 1.9). Slechts een op de zes (17 procent) is het hier niet mee eens. Onder PVV-stemmers bestaat minder steun voor deze stelling: 16 procent vindt het een morele plicht om asielzoekers fatsoenlijk op te vangen.

Half november lekte uit dat het kabinet laat onderzoeken of het mogelijk is – in geval er echt geen bedden voor asielzoekers meer worden gevonden – jonge, gezonde mannen niet meer toe te laten tot de opvang en ze met wat zakgeld de straat op te sturen. Dit idee wordt echter door Nederlanders massaal verworpen: driekwart vindt het op straat zetten van volwassen, mannelijke asielzoekers als noodmaatregel geen goed idee. Deze afwijzing wordt door aanhangers van alle partijen gedragen.

Helft Nederlanders: organiseer referenda over opvanglocaties

Acht op de tien Nederlanders durven in het openbaar hun mening te geven over de vraag of zij voor of tegen een azc in hun gemeente zijn. Politieke voorkeur maakt daarbij weinig verschil. Over de vraag of de komst van een azc in een referendum aan de bevolking moet worden voorgelegd, bestaat meer verdeeldheid. Iets minder dan de helft (49 procent) is het hiermee eens, terwijl drie op de tien Nederlanders (28 procent) hiertegen zijn. De overige 23 procent neemt een middenpositie in of weet het niet. Dit plan wordt vooral gesteund door kiezers van de PVV (91 procent), en – in mindere mate – 50 Plus (65 procent) en Partij voor de Dieren (58 procent). De meeste weerstand tegen dit plan is aanwezig onder aanhangers van GroenLinks (18 procent), ChristenUnie (26 procent) en D66 (30 procent).

Tabel 1.9

Houding ten aanzien van inspraakmogelijkheden en opvang van asielzoekers (%)

	(HELEMAAL) EENS	NIET EENS- ONEENS	(HELEMAAL) ONEENS	WEET IK NIET	TOTAAL
Opvang van asielzoekers					
Het is onze morele plicht om asielzoekers fatsoenlijk op te vangen in Nederland.	65%	17%	17%	1%	100%
Als er in asielzoekerscentra en tijdelijke opvanglocaties echt geen ruimte meer is, zou het op straat zetten van volwassen, mannelijke asielzoekers een goede noodmaatregel zijn.	9%	10%	77%	4%	100%
Inspraak en debat					
Ik durf mijn mening in het openbaar te geven over de vraag of ik voor of tegen een asielzoekerscentrum in onze gemeente ben.	80%	12%	6%	3%	100%
Of er wel of geen asielzoekerscentrum in een gemeente komt, moet middels een referendum worden voorgelegd aan de inwoners van die gemeente.	49%	20%	28%	3%	100%

Tabel 1.10

Houding ten aanzien van inspraakmogelijkheden en opvang van asielzoekers, naar huidige politieke voorkeur (% eens)

	GL	PVDA	SP	D66	CU	SGP	CDA	VVD	PVDD	50 PLUS	PVV	TO-TAAL
Opvang van asielzoekers												
Het is onze morele plicht om asielzoekers fatsoenlijk op te vangen in Nederland.	90%	85%	74%	88%	88%	75%	69%	62%	58%	56%	16%	65%
Als er in asielzoekerscentra en tijdelijke opvanglocaties echt geen ruimte meer is, zou het op straat zetten van volwassen, mannelijke asielzoekers een goede noodmaatregel zijn.	0%	4%	5%	6%	5%	10%	8%	9%	8%	6%	25%	9%
Inspraak en debat												
Ik durf mijn mening in het openbaar te geven over de vraag of ik voor of tegen een asielzoekerscentrum in onze gemeente ben.	87%	88%	75%	90%	84%	74%	73%	81%	84%	75%	82%	80%
Of er wel of geen asielzoekerscentrum in een gemeente komt, moet middels een referendum worden voorgelegd aan de inwoners van die gemeente.	18%	25%	50%	30%	26%	44%	43%	44%	58%	65%	91%	49%

HOOFDSTUK

Onderzoeksverantwoording

4. Onderzoeksverantwoording

I&O Research voerde van donderdag 3 december tot en met dinsdag 15 december 2015 een online onderzoek uit naar de standpunten en ervaringen van Nederlanders met betrekking tot (de opvang van) asielzoekers. In totaal hebben in deze periode 3.352 Nederlanders aan het onderzoek deelgenomen. Van de deelnemers is 84 procent afkomstig uit het I&O Research Panel (n = 2810). Daarnaast is een aanvullende steekproef benaderd van adressen met een woonfunctie vanuit de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG). Via een schriftelijke uitnodigingsbrief is aan de jongste bewoner (van 16 jaar of ouder) gevraagd om de vragenlijst online in te vullen. Dit betreft 16 procent van het totale aantal deelnemers (n = 542).

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten geen vergoeding. De onderzoeksresultaten van burgers zijn na herweging op geslacht, leeftijd, provincie en opleidingsniveau representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het achtste marktonderzoeksbureau van Nederland. In de publieke sector behoort I&O Research tot de top drie. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001 en ISO 20252 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362 gecertificeerd. Dit is de norm voor online Access Panels.